

САША ТОРЛАКОВИЋ, ГЛУМАЦ

Верујем у моћ позоришта

- Када погледаш представе у региону, рецимо у Хрватској која нам је веома близу, видиш да је то продукцијски озбиљније, да је уложено више средстава. Волео бих, прижељкујем да и код нас тако буде ускоро. Уметницима ће бити лакше, а публика ће уживати у бољим представама

Колико вам значи могућност да као глумцу сарађујете са колегама из других позоришта?

- Значи пуно. Не знам да ли постоји неко од мојих колега ко у томе не ужива. То је лепша страна овог посла. Свака прилика да радите са колегама из других позоришта обогаћује и оплемењује сваког глумца и доноси ново искуство. Ми смо људи који читавог живота нешто уче, а то су јединствене шансе да радите на себи и нешто ново научите. Увек имате колеге који су вам блиски по сензибилитету, које волите искрено, па још када заиграте заједно на сцени, то је празник за сваког глумца. Морам да кажем да се овде у Ужицу осећам као у свом граду. Током свих ових година бављења позориштем стекнете пријатеље за читав живот. Са људима из ужичког позоришта врло често сам у контакту, размењујемо приватна и пословна искуства и веома ми је жао што синоћ нисам био овде са својим Сомборцима. То је прва представа коју сам као уметнички директор бирао у договору са редитељем и посрећило нам се да је испало добро. Међутим, због обавеза, на једној новој представи у Српском народном позоришту, нисам могао да дођем синоћ и веома жалим због тога.

Како као глумац са једне и уметнички директор позоришта са друге стране, оцењујете квалитет репертоара у српском театру?

- Хронични проблем од постанка театра је недостатак новца и сви они који креирају репертоаре раде под притиском тих недостатних средстава. Упркос томе мислим да у последњих неколико година имамо неке значајне представе које су се нашле на репертоарима наших позоришта. Ту пре свега мислим на Народно позориште у Београду. И мања позоришта у унутрашњости успевају некако да одрже репертоаре. Када погледате представе у региону, рецимо у Хрватској, видите да је то продукцијски озбиљније, да је уложено више средстава. Волео бих и прижељкујем да и код нас тако буде ускоро. Свима ће бити лакше,

а публика ће уживати у бољим представама. Проблем је што ми у позоришту не можемо да планирамо рецимо, на период од четири године, број глумаца који ће нам бити на располагању. Имамо младе људе који завршавају факултете и који би требало да почну да раде, а не можете да их запослите. Ангажујете их по пројекту, а онда су и они принуђени, да би обезбедили egzистенцију, да иду од позоришта до позоришта што није добро. Треба створити могућност да позоришта запошљавају младе. Са наших академија излазе врло талентовани млади људи којима треба омогућити да раде.

Да ли и даље мислите да наш проблем није у томе што имамо превише глумаца, већ у томе што немамо довољно позоришта?

- И даље стојим при ставу да ми немамо довољно позоришта. Да ли сте скоро чули да се изградило неко ново институционално позориште код нас? То се не догађа. Као друштво нисмо свесни тога колико постојање позоришта значи за један град и колико енергије, памети и вештине треба да би се оно сачувало. Велика је разлика између градова који имају

позориште и оних који их немају. Живимо у материјалном свету који све мери кроз материјалну добит. Не схватамо довољно шта значи духовно обогаћивање, како оних који раде у позоришту, тако и публике и житеља једног града.

Где препознајете највеће проблеме када је реч о третману позоришта и културе уопште у нашем друштву?

- Културу, позориште и друге културне институције, они који праве буџете, увек виде као расходну страну. То је за њих трошак. Никако да се у главама направи некакав, како би млади рекли свич, да схватимо да то улагање на дуги рок доноси добит. Треба нам опстати, треба преживети, упркос свему што нам се дешава и што нас окружује, не треба клонати духом. Верујем у моћ позоришта. Она је далеко већа него што многи мисле, пре свега људи из позоришта који често кажу - ми смо небитни, ми смо на маргини. Да, јесмо на маргини што се тиче средстава, примања, али итекао је важно кад трина или четрестотина људи у позоришној сали, са сцене, чује неку поруку. То итекако има моћ.

В. Тучковић

РАЗГОВОРИ О ПРЕДСТАВИ И ПРЕС КОНФЕРЕНЦИЈА

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД

Тешко пада, али – тако је

Александра Гловацки, позоришни критичар, драматург, водитељ округлог стола: Ако је лака комедија нарави, наше нарави нису лаке, па ни представа уопште није лака.

Саша Торлаковић, као Агатон Арсић: Када као глумац добијете да радите Нушића, пред вама је један неисцрпан рудник, који нуди много могућности и разних путева. У једном тренутку схватите да том истраживању нема краја. То је мој јак утисак о раду на овој представи. Наравно, у позоришту је рад на представи ограничен трајањем. То је месец, месец и по дана, а ми смо тај период искористили да направимо представу која се тиче свих нас. Нушић, као писац за сва времена нуди могућност да ту литературу осећате као нешто своје. Колико год ликови имали негативних особина, они вас подсећају на вама блиске рођаке. Мислим да је то добро, јер се, у крајњој линији, увек суочавате са самим собом.

Даница Максимовић, као Сарка: Када ме је Јагош позвао, знала сам да жели нешто другачије, да пробамо нешто ново, да експериментисамо. Донела сам драмску ноту Сарке, која се бори против, пре свега, Агатона. Он је доследан, жели да је повреди, али се она не да. Посебно у сцени у којој помиње децу. Нушић може да се чита на милион начина. Ми смо га овако прочитала. Да ли људи очекују нешто друго, то је питање анализе целокупне представе. Ја сам се прилагођавала закључцима до којих смо заједно долазили. Тражили смо и пронашли да та жена (Сарка) стоји стамено и носи свој крст, свој живот и верује да има потпуно иста права као и сви остали.

Вања Ејдус, као Гина: Најзанимљивије ми је било померање жанра, од комедије карактера до мрачне гротеске, коју је Јагош тражио да играмо. Тема је похлепа и грамзивост, а ја сам

глумачки искључиво размишљала како да кроз гротеску то одиграм. Друга ствар је колективна игра, која је врло важна, заправо је база ове представе. Вечерас није била у потпуности таква, јер смо играли први пут после много месеци представу која је врло захтевна, управо у тој колективној игри, уиграности. Потребна је проба, коју ми нисмо имали, јер смо веома ометени ситуацијом у којој смо тренутно. Мислим да је недопустиво да се пред битан фестивал не направи проба, којом ћемо одржати стубове представе, односно – колективну игру.

Небојша Дугалић, као Прока Пурић: Однос јавног и приватног није лако одредив, јер једно конституише друго. Приватно утиче на јавно, збир приватности чини јавност, а увек постоји јавност која условљава нашу приватност. Када та приватност буде иницирана гротескним витализмом најнижих порива, уз слепо у самоувећаној борби за опстанком, одређује се оквир игре и односа јавности и приватности. Јагош се није трудио да буде експлицитно, нушићевски духовит. У помаку ка гротесци, која је спој језивог и смешног, он се трудио да ослика природу унутрашњег порива. Све то у смислу дубине несвести, која одређује сва наша поступања. Наиме, они су у свакој секунди неко други. Одређени су једним поривом, а њихови поступци су анимални... у смислу „оно што желим сад и овде – то желим сад да поједем, да постане моје ткиво“. Заиста, често смо принуђени на неке кораке, на неке поступке, а заборављамо шта смо били пре три секунде.

Алмир Имширевић, драмски писац и драматург: Има Крлежа право кад каже да је оно лоше што се може десити писцу, стављање у читанку, у лектуру. Нушић је добар пример те врсте „несреће“. То је као када први пут чује-

те песму која вам се допада у извођењу певача у кога се заљубите, а онда у свакој новој интерпретацији пронађете грешке и мане. Јако је тешко задовољити публику. Свако ново виђење, ново читање, ставља се пред публику која мисли да све зна о њему. Кад редитељ понуди свој поглед, ту је милион замерки, од тога да је могао бити духовит, а није... до тога да ми „тачно знамо шта је он мислио, а ви нисте урадили оно што је он мислио...“ Критике о представи су толико различите, да сам једва чекао да видим представу.

Бојан Муњин, селектор 23. ЈПФ: Овако размишљање о „Ожалошћеној породици“ полази управо од Нушића, када је писао своје комедије. Препричано, то је „желим да говорим о нашим слабостима и ограничењима. Не желим забавити прст у око. Желим да се огледамо у ликовима који говоре о нашим ограничењима. Те комедије су требале благонаклоно, с праштањем на крају, показати какви смо и да са тим живимо и излазимо на крају. На крају свог живота је рекао: „Ово је крај једног света“. Шта би се догодило да се он појави сада, у 21. веку? Човек, сав натопљен својим временом и добронамерношћу којом је цртао своје ликове. Морам бити свесни да бисмо имали једног потпуно зgroженог човека. Он гледа у потпуни распад. Мислим да је то, уместо Нушића учинио Јагош Марковић. Та црна гротеска је тренутак распада који траје, траје и траје...и та жива лешина никако да се распадне. При том, ми и даље у њој живимо, верујући да то није баш тако. Реакција публике после првог чина и краја је различита. После првог чина смо били живахни, а онда смо схватили да је крај. Тешка драма тешко пада на желудац, али то је тако.

Ана Милошевић

ВАЊА ЕЈДУС О „ОЖАЛОШЋЕНОЈ ПОРОДИЦИ“
И ДОГАЂАЊИМА У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ БЕОГРАД

Гротеска о људским карактерима

Не оптерећују ме стереотипи о томе како је неко, пре мене, играо улогу коју би требало да играм, каже Вања Ејдус

- Одлучили смо се да Нушића играмо као готеску и да се, са веома појачаним средствима, играмо са особинама ликова. Нисам сигурна у то да умет да одговорим зашто је Јагош то желео, јер није склон неким великим објашњењима. Тражио је појачану игру како бисмо приказали карикатуре људских карактера, њихову мрачну страну, ишчашености, искривљености и претераности до гротеске, каже Вања Ејдус, која игра Гину у „Ожалошћеној породици“.

Како сте реаговали на такво виђење Нушићевог комада?

- Била сам одушевљена. Био је велики глумачки изазов како да „померимо“ Нушића у гротеску, да се поигравамо са тим жанром и трагали смо у том оквиру. Било је изузетно узбудљиво радити са Јагошем. Он воли глумце и позориште и даје огроман простор за слобуду игре и трагања, без много питања. Тражи да му се нуди, али узвраћа много. Радила сам са њим „Антигону“ и „Хасанагиницу“ и то је празник позоришта.

Је ли Вас у таквом концепту ограничавао онај познати и класични Нушић на кога је публика навикла?

- Не оптерећујем се тиме. Када сам са 23 године добила улогу Хасанагинце, могао је да постоји притисак о томе како се то игра и предрасуде о томе како би то требало да се игра, јер сам била млада и неискусна. Многи су били изненађени када сам добила ту улогу и чудно су ме гледали, због стереотипа о томе како би требало да изгледа Хасанагиница. Међутим, као млада глумица, научила сам да не би требало да се оптерећујем тиме како би нешто требало да се игра и како је неко, пре мене играо улогу коју би требало да играм. Свака представа је ауторски рад и плод концепта редитеља и његовог тима и начина на који су то глумци измаштали сада и овде. Тако доживља-

вам позориште и уопште ме не занимају предрасуде и стереотипи.

Има ли наде да се ускоро реше актуелни проблеми у НП Београд, након што је управник Дејан Савић смењен Жељка Хубача са места директора Дrame?

- Незадовољство траје дуго. Било је много прилика да се реагује и у време ранијих управника како би се они зауставили, али нисмо реаговали због дугогодишње отупелости или страха. Сада се све то накупило и постало је као темпирана бомба. Једино што је ваљало, биле су представе, јер је Жељко Хубач успео да одржи висок уметнички ниво, да доведе најбоље редитеље из Србије и региона. Онда је Дејан Савић то укинуо, рекавши да жели да измени визуру драмског репертоара и то је било превише. Зашто сада све да мења, на почетку 150. сезоне у Драми, иако је говорио да је све било одлично? Смењивање Хубача је изазвало велико незадовољство, а додатни про-

ПРОБА У АУТОБУСУ

- Представу „Ожалошћена породица“ играли смо последњи пут у јуну на Фестивалу Град театар у Будви, а у октобру наша сцена је била затворена. Послали су нас на ужички фестивал без иједне пробе. Она је била закажана у 17 часова у Ужицу, али били смо уморни, морали смо нешто и да поједемо и није било времена. Пробу смо обавили у аутобусу, што није нормално. Она је требало да буде у Београду дан или два пре доласка на фестивал, каже Вања.

блем је у томе што нас Савић вређа, помиње опозицију и то да смо политички изманипулисани, што није тачно, јер ми наступамо еснафски, а не политички. Нећемо одустати од захтева да се он смени и да се, иако се сви са тим не слажу, преиспита могућност да се Хубач врати на место директора Дrame и да, макар, заврши ову сезону. Ипак, највећи проблем биће пронаћи особу за будућег управника Народног позоришта, која је компетентна и жели и може да извуче национални театар из садашњег муља.

Ипак, Савић, одбија да поднесе оставку...

- Дали смо му рок до 6. новембра, али није поднео оставку. Због тога ћемо у четвртак, 8. новембра, организовати штрајк упозорења. То значи да ћемо од 19,45 часова бити у ходнику Народног позоришта и разговараћемо са публиком, а почетак представе касније 15 минута. Не желимо да, за сада, трпи публика. Желимо да радимо али, уколико се ништа не деси после штрајка упозорења ући ћемо у штрајк и нећемо играти представе.

Текст и фото: Н.К.

ДАНИЦА МАКСИМОВИЋ, ГЛУМИЦА

Ја долазим из прошлог века

- Можда је мој проблем што сам ја из прошлог века. Што сам рођена и живела у Југославији, где су неки постојали били били, од нечега се долазило и до нечега се долазило. То је било време којим се поносим. Данас ми је тешко да кажем чиме се поносим, каже за Билићен глумица Даница Максимовић.

Вечерашња представа је један другачији Нушић од оног на каквог смо навикли?

- Имамо представу која у многоме одскаче у односу на оно што смо до сада гледали. И

мени је драго да је тако. Када сам позвана за улогу била сам веома изненађена. Знам колико има колегиница у Народном, али Марковић је баш хтео мене. Знао је шта хоће. И мени је

било изузетно драго да после 23 године радимо поново заједно. Ово је за мене био изазов.

Колико смо и ми данас „ожалошћени“?

- Ми смо сви ожалошћени. После распада Југославије и данас траје тај распад, и никако нема краја. Ако се и деси да неко из тога искочи и дохвати се „плена“ сви се хватају за њега не би ли га и они добили. Удружују се у том чину. На жалост све што је тужно у овом друштву задаје велике дилеме, промишљања, поређења, задаје један људски приступ, кога ретко данас има.

Како оцењујете данашњу културну понуду у Србији?

- Свега има у овом друштву. На жалост. И то што се гледају ријалитији више него што се читају књиге, него што се иде у позорише и биоскоп. То је јако тужно. Треба пронаћи начин да духовну оазу на најбољи начин заштитимо од ових појава. Оно људско у себи што смо наследили од родитеља, што смо у школама научили. Можда је мој проблем што сам ја из прошлог века. Што сам рођена и живела у Југославији, где су неки постулати били битни, од нечега се полазило и до нечега се долазило. То је било време којим се поносим. Данас ми је тешко да кажем чиме се поносим. Данас се догађају ствари које просто не можемо да појмимо, да разлучимо како да изађемо у сусрет младима, како да их едукујемо.

Шта сада радите?

- Снимам и играм, путујем. Врло често сам код свога сина који живи у Немачкој и један је од већ признатих редитеља. Врло сам срећна кад одем тамо и видим како људи живе, а тек кад видим колико се одваја за културу. То су огромна средства, док код нас има више афлатоксина у млеку него што се за културу одваја. Како онда можемо нешто да урадимо, да изађемо из ове жабокречине, ако се не улаже. Јако сам тужна кад видим ове турбуленције и шта се све догађа. Данас овде није како треба, а докле ће бити, не знам.

Б. Дамњановић

**ГРАД
УЖИЦЕ**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ И ИНФОРМИСАЊА

НЕБОЈША ДУГАЛИЋ, ГЛУМАЦ Људи желе више од оног што им је дато

- Инсистирали смо на *тросесци*, најлашеном *глумачком* изразу у намери да *покажемо* израз *људи* који су се *саживели* са својим *страстима*, целим својим *бићем*. То је *изглед* *људи* који су *постали* робови својих *порива* и *апетита*, *ослепљени* за све *средства*, каже Небојша Дугалић

Да ли Јагош Марковић употребио или злоупотребио Нушића да саопшти истине о нама оваквима, које је тешко признати?

- Не мислим да га је злоупотребио већ да је покушао да у Нушићу прочита оно што би могло код њега да пише данас, јер ниједан текст није једнозначан и увек се може мењати с протоком времена. Променом сензибилитета, променом друштвених парадигми, мења се и смисао нечега што је написано и пре хиљаду година а камоли текста који је писан пре седамдесет година. Јагош је покушао да из искуства властитог времена, кроз Нушића исприча оно што би данас могло бити препознато као једна од могућих Нушићевих порука.

Публика је чини ми се била суздржана и не баш најсрећнија у овом позоришном сучавању са суровим виђењем сопственог лица?

- Позориште и не служи томе, већ да бисмо нешто видели и примили, другачијим погледом од оног на који смо навикли. Да ли нас је ово запитало, о томе је реч.

Како су људи од симпатичног и комичног нушићевског приказа лицемерја и грамзивости, за тако кратко историјско време, постали звери?

- Зверско у људима постоји одвајкада, као део нашег бића у борби за опстанак и то се употребљава и злоупотребљава на овај или онај начин. Одувек је човек желео удобност, збринутост, осећање да је његов опстанак обезбеђен. Прича о наслеђивању и грабљењу иметка јесте део те приче о условљености опстанка, свим средствима.

Чини се да изостају сва друштвена ограничења да покажемо своје нагоне у најгорим облицима, до тога да се чак и стимулишу?

- Постоје друштвена ограничења али људи увек мисле да им припада више него што им је дато. Када порасту апетити, ограничења губе своју улогу. Остаје само жеља да се дође до циља и да се зграби то што се науми.

Тај грч лица који носите током представе, да ли је дијагноза друштва, оних који грабе али и оних који су уграбљени?

- Инсистирали смо на гротесци, наглашеном глумачком изразу у намери да покажемо израз људи који су се саживели са својим страстима, целим својим бићем. То је изглед људи који су постали робови својих порива и апетита, ослепљени за све друго.

Одлуђење је потцртано до крајњих граница, посебно у ромеровској сцени зомбираних гомиле, која није добила оно што је очекивала.

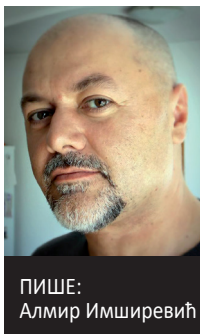
- Ми смо данас острашћени усамљеници, којима је бачена коска и настало је клање јер је то премало за чопор. То се догађа када нема довољно хране за све наше апетите.

Као професор на ФДУ радите са младим људима, има ли оптимизма када је будућност у питању, ако га већ нема у представи?

- Имао сам среће да се уверим да постоји нада за овај свет зато што видим много младих, здравих, талентованих људи. Потребно је само да им обезбедимо нормалан контекст у коме могу да развију своје дарове, направе нове искорак својим потенцијалима у новим временима која долазе. У сваком времену дође до неке врсте превазиђености, када само време превазиђе себе. После потрошености, сади се ново семе, које ће нићи уколико будемо одговорни и будемо имали слуха да стварам платформу за пуни процват оних који долазе.

М. Петровић

РЕЧ КРИТИКЕ

ПИШЕ:
Алмир Имширевић

Позориште није огледало

Нека књижевна дјела имају ту срећу, или проклетство, да постану дијелом онога што називамо заједничким памћењем. Знање о њима, њихов садржај и могуће значење, наслијеђујемо неким непознатим путевима, па дуго нисмо сигурни да ли смо дјело заиста и читали или га просто усвојили како се усвајају митови. Тако, рецимо, већина осјети „блискост“ на помен наслова „Злочин и казна“, а сиже у којем сироти студент убија бабу познат је и возачу таксија, трговачком путнику и пензионисаном официру. Дrame Бранислава Нушића већ деценијама имају на себи ту патину митског; прашина традиције тешко се брише и само се ријетки усуде дирати у „светост“ текста. Често са претјераном пажњом бранимо пишево дјело од нас самих и од нових читања.

Бранислав Нушић је један од оних писаца који још увијек има срећу да, хтјели ми то признати или не, својим бићем припада и Балкану, али и остатку Европе. Зато га не смијемо ограничавати тврдњама да се бави „нашим менталитетом“; он је напосто вјешт стваралац којем људи нису непознаница. Његови ликови сјајно функционишу и преведени на друге свјетске језике, а он је аутор који стоји раме уз раме са најбољим европским драматичарима.

Народно позориште из Београда довело нам је „Ожалошћену породицу“, представу у режији Јагоша Марковића, који потписује и адаптацију текста. Изведба започиње звуцима „Посмртног марша“, завијањем вјетра и плакањем уредно посједнуте породице. Ликовност би нас могла преварити да гледамо неку Чеховљеву драму, али нас убрзо глумачка игра, гурана гротеском, врати у простор Нушићеве приче. Пред нама су познати ликови, али „изломљени“ редитељском руком Јагоша Марковића; претворени су у неку врсту наказа, њихова тијела се криве и клате, сценом ходају попут зомбија. Лица им се извјештачено грче, а говор повремено постаје иритантан и доведен до граница неразумљивости. Лако је прихватљива редитељска одлука да се Нушићев свијет погледа кроз другу оптику, али остаје нејасна крајња намјера.

Нушић својим дјелима не штеди никога, он је савршена „опозиција“, он је оно што нам данас недостаје. Критикује, анализира, подсмјехне се, али никада, баш никада – не мрзи. У представи Народног позоришта из Београда остаје донекле нејасно према коме је окренута идејна „оштрица“. Ова представа свакако није тек инсценирана школска лектира, али не би смјела бити ни закашњели коментар на неко давно прошло вријеме. Драма је премијерно изведена 1935. године и од тада се често „злоупотребљавала“ када је требало проговорити о одласку Владара, Оца нације, Првог човјека државе, након чије смрти је слиједио страх од неизвјесне будућности. Био је то пригодан репертоарски потез послје Титове смрти, након чега је

„ожалошћена породица“, посве очекивано, распарчала и разорила заједничку кућу. Недуго након тога услједила је смрт Слободана Милошевића и текст је поново изазован и, како се воли рећи, актуелан. У међувремену се Очеви, бар ови балкански, умножавају нејвероватном брзином и што је најстрашније, постају – бесмртни. Не планирају скоро одлазак, то је сигурно. Тако да, чини се, отежавају редитељски посао, обесмишљавају њихово олако посезање за Нушићем. На позоришним премијерама, у првим редовима, сједе баш они о којима Нушић проговара кроз своје драме, али се по правилу не препознају.

Наивни тврде да позориште треба бити „огледало стварности“. За мене је то једна од најбесмисленијих општеприхваћених позоришних фlosкула; за гледање у огледалу не треба посебна памет, зар не? Зато не пристајем на тако једноставно објашњење. Ако нам и треба какво огледало, нека то буде – ретровизор. Он захтијева одређено искуство и умијеће, а само искуство знају да одраз у њему не даје праву слику стварности. „Објекти у огледалу су ближи него што се то чини!“

Позоришна критика је, колико знам, спочитавала Јагошу Марковићу да је „изневјерио идеју писца“, као да је у питању каква јефтина љубавница. Писци се не изневјеравају, не издају, њихова ријеч, ма колико велики били, није свето слово. Све на сцени, од сценографије до пишчеве ријечи, постоји због – глумца. А заједнички посао нам је увијек исти, да вјечно сумњамо, у све и свакога. Позориште је баш због тога важно...и још увијек живо.

„Ожалошћена породица“ код мене је помјерила брдо сумњи. Покушавао сам пронаћи копче, увезати разбацане и запетљане нити. Збуњивао ме је редитељски одабир музике, неспретно направљен рез између два дијела представе, неразликовање гротескног од карикатуралног, иритирао непотребни сценски дим, али ме и забављао аплауз који би на најнелогичнијим мјестима прекинуо глумачку игру. Редитељски рукопис се пребрзо мијењао, без видљивог и јасног разлога; одабир глумачких средстава повремено би се учинио насумичним и крајње непрецизним. Нушић, наравно, није недодирљив, али ипак остаје нејасна драматуршко редитељска потреба да се комедија „уозбиљи“. Било је једноставније, рецимо тек као примјер, узети Буњелову „Виридиану“ и поставити пред публику слику свијета који се распада. У оној истој сценографији, истим костимима, и истим оним глумцима у чији занат не треба сумњати.

„Ожалошћено позориште“ из Београда, кажу дешавања која протеклих седмица пратимо у медијима, претворено је у кућу гдје се Нушић, нажалост, најбоље игра у управничким канцеларијама и фоајеима, без смијеха и радости. Глумачки ансамбл се искрено бори против оних који разносе и краду оно што им припада и чему они припадају. Умјесто аплауза поклањамо им подршку и дивљење, те поручујемо – не правите паузу!

РЕЧ ПУБЛИКЕ

ОЖАЛОШЋЕНА ПОРОДИЦА – НП Београд

Већа очекивања

Милена Бошковић, економиста: Нисам одушевљена представом. Млако. Ако је ово неки други Нушић, онда за њега нисам чула, нисам га ниједном до сада гледала.

Снежана Дамљановић: Онако. Очекивала сам од Марковића нешто оригиналније, а не да се понавља са радњом и са сценом. Већ смо на фестивалу имали прилику да видимо Марковићеве на косо постављене сцене.

Ивана Ђајић: Очекивање од Народног позоришта је много веће. Национални театар треба да понуди много боље решење за једног Нушића. По мени је ово било поигравање са текстом.

Предраг Пауновић: Свидела ми се представа. Глумаци су били на висини задатка. Веома добра и сведена глума. Сталожена представа.

Верица Јоксимовић, професор: Глумци су изнели редитељско решење. Одрадили су одличан, захтеван посао, од покрета до мимике. Честитам им на испуњењу захтева. Али мислим да је редитељско решење доста искаркирано и да није оно што смо навикли да гледамо када је Нушић у питању. Понављања идеје сценографије и сценског решења, са карикирањем ликова. Очекивала сам више од Народног позоришта.

Марија Даниловић: Немам позитиван коментар. Ово је било карикирање и терање глумца на глуматање. Мало више извјештачено и недоречено. После паузе, када се очекује врхунац радње и емоција, сасечено одједном. Нушић увек на крају пружи поруку, овде тога није било.

Б. Д.

ЗОРАН СТАМАТОВИЋ, КОСЕЛЕКТОР И ДИРЕКТОР ЈПФУ

Фестивал опстаје захваљујући публици

Највећи добротвори фестивала су гледоци који купују улазнице, и тиме га на најбољи начин подржавају

- Овогодишњу селекцију, која се протеже од Медитерана, преко Београда до Сомбора, чине представе које репрезентују позоришна дешавања на простору на коме се говори језиком који разумемо, а које покрећу на размишљање и расправе, јер без могућности да се слободно говори о свему нема ни доброт позоришта, каже Зоран Стаматовић, коселектор и директор ЈПФУ и директор НП Ужице.

Фестивал је опстао захваљујући ентузијазму и посвећености запослених у НП Ужице, али и великој подршци публике. Како објашњавате то што Ужичани, унапред, неколико месеци пре објављене селекције, купују карте за фестивал?

- Не умет то да објасним али, практично, публика је изградила ужички фестивал. Да од почетка није показивала огромно интересовање, да му је окренула леђа, он би постао бесмислен. Био би то скуп театролога, мањине која се искључиво бави позориштем, или би покушавао да се допадне публици. Међутим, публика га је учинила дуговечним, јер покушавамо да мењамо оно што нам се не допада, да укажемо на

проблеме које наше друштво пролази и да, кроз представе и лепоту са сцене, покажемо бар трачак наде и то су премисе које нас стално воде.

Осим приказивања регионалне продукције, фестивал има и шири значај, који се огледа у покушајима да се успостави комуникација у региону и да се обнове некадашње везе на простору бивше Југославије. Успева ли да оствари и ту улогу?

- Он је то већ учинио до неке мере. Нисам задовољан том мером и не треба бити задовољан постигнутим, јер се увек може више и боље. Докле год постоје неразумевања и трзавице на овом простору Балкана, а оне постоје и то се свакодневно доказује у медијима, ми ћемо имати посла. То је донекле и инспиративно. У друштвима у којима нам се чини да постоји асполутна хармонија, а које нигде не постоји, то је много теже. Писци у таквим друштвима немају довољно мотива да пишу дела којима би указивали на проблеме и потребу промена и често бивају ларпурларисти, али ми имамо потребу да указујемо на наше проблеме. Сви радо долазе на фестивал, а наш планински град, у но-

вембру, који је тако далеко од неба и већих центара, постаје срце позоришног живота региона.

Буџет од седам милиона динара (од којих је Министарство културе обезбедило три милиона, односно 400.000 динара мање него прошле године, а Град Ужице је са прошлогодишњег износа од 3,3 милиона повећало подршку на четири милиона динара) изузетно је мали за тако амбициозан и значајан фестивал. Како са тако мало новца успевате да организујете фестивал?

- Највећи добротвори фестивала су гледоци који купују улазнице, а оне нису баш јефтине, и тиме на најбољи начин подржавају фестивал. И даље ћемо покушавати да објашњавамо и држави и Граду због чега је он значајан. Успели смо да привучемо и публику из других градова и све то је могуће док постоји ентузијазам. Он јесте основа свега, али није гаранција квалитета. С друге стране, уљуљканост коју би обезбедила држава или Град обавезује на то да морате да будете на некој линији која неће никога љутити, али ми немамо никакву обавезу да некога не љутимо, нити ико то од нас тражи. Наша обавеза је да покушамо да променимо нешто што нам се учини да није добро у култури и друштву, а да при томе останемо на завидном естетском нивоу.

Зашто нема представа из позоришта јужно од Дунава из Саве?

- Жао ми је што са тог простора није било релевантних представа да се прикажу на фестивалу. Покушамо да у Ужице доведемо фестивал „Јоаким Вујић“, на коме се приказују те представе, а организје га Заједница професионалних позоришта Србије, како бисмо могли да се упоредимо са другима. Најважније је да ми из позоришта будемо свесни тога шта не знамо, како да учимо од бољих и како да им се приближимо, а понекад у неким стварима и успевамо.

Текст и фото: Н.К.

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ

Промоција "Кућа за јунаке"

Сутра, у петак 9. новембра у Народној библиотеци Ужице, у Читалишту у 18 часова, биће одржана промоција књиге "Кућа за јунаке", аутора Александра Лале Милосављевића. Издавач је Народни музеј Ужице, а говориће Даница Диковић-Ђургуз, књижевница, Бојан Муњин, новинар и Александар Лале Милосављевић, аутор, некадашњи професор књижевности, уредник у Издавачкој кући „Кадињача“ и до пензије управник Народног позоришта у Ужицу. Александар Лале Милосављевић, после књига сећања о животу у некадашњем Ужицу као што су: "Стена на Пори, љубав у Ужицу",

"Читакова стена", "Под Ђаволом стеном град" у књизи "Кућа за јунаке" исписао је сећања о својој породици, славним ужичким прецима.

ИЗ КРИТИКА

Ко не полуди он није нормалан

БЕЗ разарајуће естетике ружног, својствене Фазбиндеровим филмовима, редитељ Бобо Јелчић је анамнезу лудила господина Р (Борис Исаковић), уз помоћ ретро југо - дизајна Александра Денића, поставио као мали комад у великом простору. Иста представа би се, интимније и убојитије, играла на некој малој сцени. Но, велика сцена ЈДП јој је дала добар тон празнине, складишта лоших успомена, које, као вода, доведу до неизбежног цунамија - убиства комшинице, жене и детета до тада неупадљивог господина Р.

Испотиха, улазећи у конвенционални, шаблонизирани живот породице Р (уверљива Наташа Тапушковић и дете, Павле Кораћ), бивамо уведени у илузију стварног живота, скројеног за грађанску породицу, која очекује унапређење оца, техничког цртача, има посвећене бабу и деду (Весна Чипчић и Феђа Стојановић), предосадну Комшиницу (Јелена Ступљанин), модерно унезверену рођаку Хану (Дубравка Ковјанић) и окружење какво се само пожелети може - ако хоћеш да полудиш! То су захтевни Шеф господина Р (Бранко Цвејић) и његове младе колеге, којима ништа не промиче, а такмиче се у причању недуховитих вицева (ефектни Бојан Димитријевић и Милан Марић)...

Лудило, очекивано из наслова Фазбиндерове драме, има свој позоришни језик - сви ликови механички улазе и излазе, са и без текста, у кореографији сличној снимку неке надзорне камере у светилиштима потрошачког друштва, шопинг молловима. Оно што је психолошка подршка грађанину, породици, родитељи, окружење, постаје фактор његовог пуцања, када се то претвори у каубојску потеру конзумента на оног који треба то да им омогући: породици пресељење у бољи живот, родитељима сатисфакцију успешног сина, комшиници захвалну жртву за хвалисање, пословњацима контролу туђег успеха... Либерални капитализам гађа глобалне циљеве, а погађа локалне, појединачне људске мете...

Драгана Бошковић, Вечерње новости, 27. јун 2018

ВЕЧЕРАС

ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ
БЕОГРАД

ЗАШТО ЈЕ ПОЛУДЕО ГОСПОДИН Р?

Рајнер Вернер Фасбингер

Превод с немачког: **Јелена Костић Томовић**
Режија: **Бобо Јелчић**
Драматургија: **Наташа Говедарица**
Сценографија: **Александар Денић**
Костимографија: **Маја Мирковић**
Сценски говор: **Љиљана Мркић Поповић**
Дизајн светла: **Дејан Драганов**

ИГРАЈУ:

Господин Р.	БОРИС ИСАКОВИЋ
Госпођа Р.	НАТАША ТАПУШКОВИЋ
Шеф	БРАНКО ЦВЕЈИЋ
Хана	ДУБРАВКА КОВЈАНИЋ
Колега 1	МИЛАН МАРИЋ
Колега 2	БОЈАН ДИМИТРИЈЕВИЋ
Комшиница	ЈЕЛЕНА СТУПЉАНИН
Бака Р.	ВЕСНА ЧИПЧИЋ
Деда Р.	ФЕЂА СТОЈАНОВИЋ
Амадеус, син	ПАВЛЕ КОРАЋ
Сарадник	РАДЕ СТОЈИЉКОВИЋ

impol
Aluminium Industry

BLIC

Impol • Seval

вечерње
НОВОСТИ

ПОЛИТИКА

Danas

РТС

Радио-телевизија Србије

PPU • prvi partizan •

ПИШЕ:
Зоран Јеремић

ПАРАБОЛА О СЛЕПЦИМА

То да је Бранислав Нушић увек радо виђен гост у свакој бољој позоришној кући и није нека новост, па ни то да га боље разумемо у позоришту него у животу. За мене је вест кад се позоришне и животне карте тако добро промешају па она чувена Бројгелова „Парабола о слепцима“, којом је Јагош Марковић тако ефектно завршио једну сцену „Ожалошћене породице“, пробуди у мојој напашеној синдикалној души болну запитаност:

Како је могуће да ближњег свог не видим даље од властитог пупка?

Или: Којим концентратом се хране ове немачке кокоши кад су у „Лидлу“ овако мршава пилећа крилица која уграбих комшији Брку пред носом?

Можда сам побркао лончиће па више не знам шта је позориште а шта живот, али мени се чини да прерушеног Агатона Арсића у више варијанти виђам на Илиној телевизији. На истом каналу редовно ме обавештавају о Симкиној, Саркиној и Гининој бризи за природне и друштвене ресурсе. И оног шпицлова-адвоката др Петровића однекуд познајем, мада је у Ужицу увек највише посла било за дрвене адвокате.

Није, дакле, тешко разумети Нушића поред Ђетиње. Иако за то нисам плаћен, мало сам истраживао овај феномен и дошао до закључка да можда није случајно то што је „Ожалошћена породица“ од Другог светског рата до данас играна само два пута у Ужицу. Први пут 1947. у сали Дома културе, када је дежурни критичар у „Вестима“ приметио да у нашем друштву још много има „остатака нездравог менталитета и ненародних

схватања“ које многи појединци „вуку са собом као корњача свој оклоп“.

Други пут то бејаше четврт века касније на сцени Народног позоришта, у режији Радослава Лазића. Тадашњи критичар „Вести“, између осталог, дословце, каже и ово: „Лапсуси као, на пример, онај из другог чина, када уместо реплике *браћо и сестре, зар не видите да ово није ФАМИЛИЈАРНИ споразум и договор, него пљачка* на сцени јасно и гласно чујемо реч ДРУШТВЕНИ, могу итекако да засметају и гледалиште испуњено смехом оставе у недоумици. Такав сценски израз је недопустив, он вређа и наводи на погрешне закључке.“

Нисам проверавао код др Жилића колико сам тврд на ушима, али синоћ не чух ниједан „лапсус“. Па ипак, све што је фамилијарно углавном сам разумео као друштвено. Шта да се ради, на оклопу корњача из моје генерације пише да је породица основна ћелија друштва, иако професор марскизма „Шећерко“ бејаше помало мамуран док је то изговарао.

Паде ми на памет, да је ова многочлана фурија из „Ожалошћене породице“ заупцала у Ужице у време такозване приватизације предузећа, фабричких хала, хотела, ресторана, трговина, складишта и робних кућа, укратко, друштвених добара бројних врста и намена, где би им данас био крај? Ја им краја не видим.

Неко овде лаже: да ли живот или позориште. Нушић каже да је најбоље да гледамо живот у позоришту. Међутим, гледајући синоћ национални театар, питао сам се како је могуће да Народно позориште на сцени игра тако добро а иза сцене, у животу, толико лоше.

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ 23. ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ПОЗОРИШНОГ ФЕСТИВАЛА

Оштро перо без пакости

- Док је српскога позоришња, ираће се и Нушић у њему, рекао је проф. др Рашко Јовановић, на отварању изложбе „Сва лица српског дипломате Бранислава Нушића“, коју је у оквиру 23. ЈПФ у холу Народне библиотеке приредила Нушић фондација.

- У српској књижевности немамо свестранијег нити духовитијег аутора. Његова проза и данас плени хумором, без икаквих пакосних оштрица. Он је за себе говорио: „Не, ја нисам сатиричан. Сатира умаче своје перо у пакост“. Заиста, Нушић је волео људе, највише оне о којима је писао, са којима се шалио, којима се подсмехивао. Његов подсмех је био одјек доброг човека, који са симпатијама гледа различитост личности, рекао је проф. др Рашко В. Јовановић.

Небојша Нушић, у име Нушић фондације, подсетио је да ове године обележавамо осам деценија од када нас је Нушић напустио.

- Напустио нас је у физичком смислу, иако његово дело живи зајед-

но са нама. Ове године је и јубилеј – 150 година од оснивања Народног позоришта, где је био драматург и управник. Свој јубилеј обележава и Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић“, подсетио је Нушић.

- Живот овог „Чаробњака смеха“, како га многи називају, био је изузетно занимљив, пун успона, али и тешких тренутака, рекла је директорка Народне библиотеке Ужице, Душица Мурић, изражавајући захвалност НП Ужице на позиву да ове две установе културе заједнички угосте изложбу, која ће бити отворена до 1. децембра. За организоване посете, биће обезбеђена и пројекција филма, који је приказан у оквиру отварања изложбе.

А. Милошевић

ОЦЕНА ПУБЛИКЕ

ЗВЕЗДАРА ТЕАТАР БЕОГРАД	
КОРЕШПОДЕНЦИЈА	4.36
НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ СОМБОР	
КАД БИ СОМБОР БИО ХОЛИВУД	4.82
НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД	
ОЖАЛОШЋЕНА ПОРОДИЦА	4.04

Издаје: Савет XXIII Југословенског позоришног фестивала Ужице 2018.

Уређује: редакцијски одбор: Радојка Поповић – уредник, Ненад Ковачевић, Верица Туцовић, Мирјана Петровић, Ана Милошевић, Богдан Дамњановић, Зоран Јеремић, Алмир Имширевић.

Тираж: 500 примерака • **Штампа:** Графопринт, Ужице